

การศึกษาชื่อท่ามวยไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

นางสาวปิยลักษณ์ อุปนิสากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ETHNOSEMANTIC STUDY OF NAMES FOR FIGHTING TECHNIQUES IN MUAY THAI

Miss Piyaluck Upanisakorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

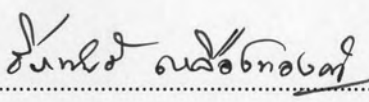
Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

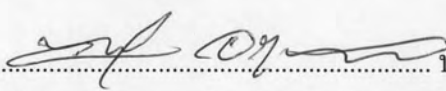
491137

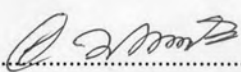
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาชื่อท่ามวยไทยตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์
โดย นางสาวปิยลักษณ์ อุปนิสากร
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

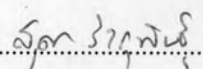
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ อรุณมานะกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สูดา รังกุพันธ์)

ปิยลักษณ์ อุปนิสากร : การศึกษาชื่อท่ามวยไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (AN ETHNOSEMANTIC STUDY OF NAMES FOR FIGHTING TECHNIQUES IN MUAY THAI) อ. ที่ปรึกษา : ศ.ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 179 หน้า

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของชื่อท่ามวยไทย 3 ประเภท คือ คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย ชื่อท่าเดี่ยวมวยไทย และชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนหรือชื่อท่าที่ใช้ในกลวิธีการต่อสู้ในมวยไทย รวมทั้งสรุประบบความคิดและวิถีชีวิตของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อท่ามวยไทย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่ได้มาจาก ตำรามวยไทย และ การสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาซึ่งเป็นนักมวย และ ครูมวย จากค่ายมวยนคราตรีกุล กรุงเทพฯ และศูนย์สอนศิลปะแม่ไม้มวยไทย นนทบุรี

ผลการวิเคราะห์พบว่า คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยมี 5 คำ ได้แก่ หมัด สอก เจ่า เตะ และ ถีบซึ่งแตกต่างกันด้วยมิติแห่งความแตกต่างทางความหมาย 2 มิติ คือ อวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ และ ส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ ส่วนชื่อท่าเดี่ยวมวยไทยพบว่ามี 30 ชื่อ ได้แก่ หมัดตรง หมัดค้ำ หมัดเสย หมัดสุก หมัดเข็บ หมัดเหวี่ยงหลัง สอกดี สอกดีด สอกกัด สอกกลับ สอกสับ สอกกระทุ้ง เจ่าตรง เจ่าตัด เจ่าเฉียง เจ่าโค้ง เจ่าลอย เจ่าขัด เจ่าเค้ง เตะตรง เตะตัด เตะคืบ เตะเฉียง เตะฟาด เตะเหวี่ยงหลัง ถีบตรง ถีบสูง ถีบข้าง ถีบหลัง และ ถีบจิก ชื่อเหล่านี้แตกต่างกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 5 มิติ คือ อวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ ส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ วิธีของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ ลักษณะการใช้อวัยวะเป็นอาวุธ และ วิธีการท่าท่า ชุดท้าย ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนหรือชื่อท่าที่ใช้ในกลวิธีการต่อสู้มี 87 ชื่อ เช่น นารายณ์บันเสียร กวางเหลียวหลัง ญวนทอดแห ฟ่านลูกบวบ กลิ่นกระทบั้ง หนุมานแหวกฟอง พระราม น้าวศร ชื่อเหล่านี้แตกต่างกันด้วยมิติแห่งความแตกต่างทางความหมาย 6 มิติ คือ ท่าเดี่ยวที่ใช้ การรุก การรับ จุดปะทะ การพลิกแพลง และ ท่าเฉพาะเพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย ชื่อท่าเดี่ยวมวยไทย และ ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนสะท้อนระบบการต่อสู้ของคนไทยที่แบ่งเป็น 3 ระบบย่อย คือ ระบบการใช้อวัยวะพื้นฐาน ระบบการออกอาวุธ และ ระบบกลมมวย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านที่เกี่ยวกับอาวุธ เช่น สอกดี สะท้อนการใช้อาวุธไม้หรือกระบอง เจ่าตัดและเตะตัด สะท้อนการใช้ดาบและมีด สวนทวน ล้มขุนทวน และ ขุนศึกตีทวน สะท้อนการใช้ทวน ชื่อเหล่านี้ยังสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ เช่น กวางเหลียวหลัง หนุได้ ราว อีกานีกรัง วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เช่น การทำงานในท่า ญวนทอดแห เกรกวาดลาน และ การกินในท่า ฟ่านลูกบวบ สับหัวมัจฉา สะท้อนวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น กลิ่นกระทบั้ง และ สะท้อนวิถีชีวิตที่ผูกพันกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ เช่น หนุมานแหวกฟอง พระรามน้าวศร นารายณ์บันเสียร หิริญม้วนแผ่นดิน และ นางมณโฑนั่งแทน

ภาควิชา ภาษาศาสตร์
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต..... ปิยลักษณ์ อุปนิสากร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

4780160622 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORD : THAI / MUAY THAI / ETHNOSEMANTIC

PIYALUCK UPANISAKORN : AN ETHNOSEMANTIC STUDY OF NAMES FOR FIGHTING

TECHNIQUES IN MUAY THAI. THESIS ADVISOR : PROFESSOR AMARA PRASITRATHSINT,
179 pp.

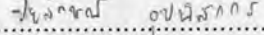
This study aims to analyze the semantic components of terms referring to fighting techniques in Muay Thai which are divided into three categories : basic skills, single skills, and complex skills in Muay Thai, and to infer culturally significant cognitive systems of Thai people from the terminology of fighting techniques in Muay Thai.

The data used in this study was gathered from the information in books on Muay Thai techniques and interviewing informants who are Thai boxers and Muay Thai teachers in Naratrikul Camp and Nontaburi Muay Thai Center.

The results show that, firstly, there are five terms for basic skills of Muay Thai : *หมัด* 'fists', *ศอก* 'elbows', *เข่า* 'knees', *เตะ* 'kick' and *ถีบ* 'kick with sole'. These basic terms are differentiated by two dimensions of contrast : **body parts** and **sole of the foot**. Secondly, there are thirty names of single skills in Muay Thai : *หมัดตรง* 'straight punch', *หมัดค้ำ* 'defended punch', *หมัดเสย* 'uppercut', *หมัดสุด* 'hook', *หมัดเข็บ* 'jab', *หมัดเหวี่ยงหลัง* 'reverse punch', *ศอกตี* 'circular elbow', *ศอกค้ำ* 'side elbow', *ศอกจัด* 'straight uppercut elbow', *ศอกกลับ* 'reverse elbow', *ศอกจับ* 'downward elbow', *ศอกกระชัง* 'backward elbow', *เข่าตรง* 'straight knee', *เข่าค้ำ* 'side knee', *เข่าเฉียง* 'diagonal knee', *เข่าโค้ง* 'slope knee', *เข่าลอย* 'flying knee', *เข่าขัด* 'double straight knee', *เข่าดิ่ง* 'skipping knee', *เตะตรง* 'front kick', *เตะตัด* 'round kick', *เตะตี* 'flicking kick', *เตะเฉียง* 'diagonal kick', *เตะฟาด* 'downward kick', *เตะเหวี่ยงหลัง* 'spinning kick', *ถีบตรง* 'front kick with sole', *ถีบสูง* 'high pick kick with sole', *ถีบข้าง* 'side kick with sole', *ถีบหลัง* 'backward kick with sole' and *ถีบจิก* 'toe pick kick with sole'. The meanings of these names are differentiated by five dimensions of contrast : **body parts**, **sole of the foot**, **path**, **manner of body parts** and **methods**. Thirdly, there are eighty seven names of complex skills in Muay Thai, such as *หนุมานถวายแหวน* 'Hanuman offers a ring (to Sita)', *พระรามเกี่ยวศร* 'Rama pulls the arrow string', *นารายณ์ขลิบเศียร* 'Narayana cuts the head', *กวางเหยี่ยวหลัง* 'a deer looks back', *ญวนทอดแห* 'a Vietnamese throws a fishnet', *ฝานลูกบวบ* 'Slicing a cucumber' and *คลื่นกระทบฝั่ง* 'The waves reach the shore'. These names are differentiated by six dimensions of contrast : **single skills**, **offensive fight**, **defensive fight**, **target**, **application**, and **tactics**.

The analysis of the names for fighting techniques in Muay Thai reflects the system of Thai ways of fighting, divided into three subsystems : body part system, weapons system and fighting tricks system. These names also reflect five aspects of Thai people's everyday life: weapons, animals, ways of living, natural phenomena, and the influence of Ramayana. For instance, *ศอกตี* 'circular elbow' reflects the use of woods as a weapon, *กวางเหยี่ยวหลัง* 'a deer looks back', reflects life concerning animals, *ญวนทอดแห* 'a Vietnamese throws a fishnet' and *ฝานลูกบวบ* 'Slicing a cucumber' reflects ways of living, *คลื่นกระทบฝั่ง* 'The waves reach the shore' reflects natural phenomena, and *หนุมานถวายแหวน* 'Hanuman offers a ring (to Sita)', *พระรามเกี่ยวศร* 'Rama pulls the arrow string' and *นารายณ์ขลิบเศียร* 'Narayana cuts the head' reflect the influence of Ramayana on Thai life.

Department Linguistics

Student's signature.....

Field of study Linguistics

Advisor's signature.....

Academic year 2006

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาชี้แนะแนวทาง คอยให้คำปรึกษาที่มีประโยชน์ซึ่งมักจะช่วยจุดประกายให้ผู้วิจัยเกิดความคิดใหม่ๆเสมอ และคอยแก้ไขความบกพร่องของวิทยานิพนธ์จนสำเร็จเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ด้วยความเมตตาและอดทนยิ่ง นอกจากนี้ยังคอยให้กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยไม่เคยมีความรู้สึกกดดันในการทำวิจัยเลย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ อรุณมานะกุล และ อาจารย์ ดร. สุดา รังกูพันธ์ ผู้เป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเพิ่มเติมที่ช่วยให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ทุกท่าน สำหรับความรู้ใหม่ๆที่ได้มอบให้ตลอดเวลา 3 ปี ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาที่ภาควิชาแห่งนี้

ขอขอบคุณบุคลากรและเพื่อนชาวภาษาศาสตร์ทุกท่านสำหรับไมตรีจิตที่ดีที่มอบให้แก่ผู้วิจัยตลอด 3 ปีที่ผ่านมา

ขอขอบคุณผู้บอกภาษาจากค่ายมวยนราตรีกุล และ ศูนย์สอนศิลปะมวยไทย นนทบุรี ทุกท่าน ที่ได้สละเวลาให้ข้อมูลอันมีประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้อย่างมาก

ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการถ่ายภาพท่ามวยไทยทั้งหมด อันได้แก่ ครอบครัวของครูอำนาจ แดงไทย ครอบครัวของครูเอกพงษ์ สมแสน ผู้กำกับท่ามวยไทย น้องชิน น้องนนท์ น้องแก้ว น้องกุล น้องขนม คุณตึก คุณเอกเพชร ผู้แสดงท่ามวยไทย พร้อมทั้งเด็กนักเรียนมวยไทย และ นักมวยไทยที่น่ารักทุกคน

ขอขอบคุณครูพงศ์ศักดิ์ คงแย้ม ครูประจำวิชาพลศึกษา โรงเรียนสตรีนนทบุรี และน้ำวีรเดช คำดี ที่กรุณาแนะนำสถานที่เก็บข้อมูล

ขอขอบคุณคุณพัชรินทร์ เพื่อนสนิทของผู้วิจัยที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ คุณพ่อ และ พี่สาว ผู้เป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่ง และยังคงคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในทุกเรื่องตลอดมา ผู้วิจัยมีอภิมันนีได้เลยหากขาดท่านเหล่านี้ ขอขอบพระคุณจากใจจริง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1	บทนำ..... 1
	1.1 ความเป็นมาของปัญหา..... 1
	1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย..... 2
	1.3 สมมุติฐานงานวิจัย..... 3
	1.4 ขอบเขตของงานวิจัย..... 3
	1.5 วิธีดำเนินงานวิจัย..... 3
	1.5.1 การเก็บข้อมูล..... 3
	1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 9
	1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 10
2	ทบทวนวรรณกรรม..... 11
	2.1 แนวคิดของอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์..... 11
	2.1.1 การจัดจำพวกแบบชาวบ้าน (folk taxonomy)..... 11
	2.1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis)..... 13
	2.2 งานวิจัยทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ที่ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย..... 15
	2.3 ต้นกำเนิดและที่มาของการต่อสู้ด้วยมวยไทย 17
	2.4 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย..... 18
	2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับมวยไทยทางด้านพลศึกษา..... 18
	2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับมวยไทยทางด้านสังคม..... 19
	2.4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับมวยไทยทางด้านนิเทศศาสตร์..... 21
	2.4.4 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับชื่อท่ามวยไทย..... 21

บทที่		หน้า
3	คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย.....	23
	3.1 มโนทัศน์เบื้องต้นที่เกี่ยวกับท่ามวยไทย.....	23
	3.1.1 อวัยวะที่ใช้ในการต่อสู้ด้วยมวยไทย.....	24
	3.1.2 ทิศทางการเคลื่อนที่ของอวัยวะ.....	24
	3.1.3 ระยะระหว่างคู่ต่อสู้.....	25
	3.1.4 คำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	25
	3.2 คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย.....	26
	3.3 ความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย.....	28
	3.4 มิติแห่งความแตกต่างและอรรถลักษณะของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย.....	31
	3.5 สรุปความเหมือนและความแตกต่างของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย.....	33
4	ชื่อและความหมายของชื่อท่าเดียวมวยไทย.....	35
	4.1 ชื่อท่าเดียวมวยไทย.....	35
	4.2 ความหมายของชื่อท่าเดียวมวยไทย.....	37
	4.3 มิติแห่งความแตกต่างและอรรถลักษณะของชื่อท่าเดียวมวยไทย.....	52
	4.4 สรุปความเหมือนและความแตกต่างของชื่อท่าเดียวมวยไทย.....	66
5	ชื่อและความหมายของชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน.....	72
	5.1 ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน.....	72
	5.2 ความหมายของชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน.....	74
	5.3 มิติแห่งความแตกต่างและอรรถลักษณะของชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน.....	121
	5.4 สรุปองค์ประกอบทางของชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน.....	129
6	ระบบมโนทัศน์ของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อท่ามวยไทย.....	137
	6.1 ระบบการต่อสู้ของคนไทย	137
	6.1.1 ระบบการใช้อวัยวะพื้นฐาน.....	138
	6.1.2 ระบบการออกอาวุธ.....	139
	6.1.3 ระบบกลมมวย.....	140
	6.2 ระบบความคิดและวิถีชีวิตของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อท่ามวยไทย.....	142
	6.2.1 วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธในชีวิตของคนไทย.....	142
	6.2.2 วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสัตว์.....	143
	6.2.3 วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต.....	144

บทที่	หน้า
6.2.4 วิธีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ.....	146
6.2.5 วิธีชีวิตที่ผูกพันกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์.....	146
7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	150
7.1 สรุปผลการวิจัย.....	150
7.2 อภิปรายผล.....	153
7.3 ข้อเสนอแนะ.....	156
รายการอ้างอิง.....	158
ภาคผนวก.....	161
ภาคผนวก ก.....	162
ภาคผนวก ข.....	178
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	179

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	บทบาทของมวยไทย20
2	ระบบความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย.....32
3	ความเหมือนและความแตกต่างของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย.....34
4	มิติแห่งความแตกต่างของชื่อท่าเดียวมวยไทยเรื่องอวัยวะที่ใช้และส่วนของอวัยวะที่ใช้.....54
5	ระบบความหมายของชื่อท่าเดียวมวยไทย.....61
6	ความเหมือนและความแตกต่างของชื่อท่าเดียวมวยไทย.....67
7	ระบบวิถีของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธของท่าเดียวมวยไทย.....70
8	ภาพรวมระบบการต่อสู้ของคนไทย.....137
9	ระบบการใช้อวัยวะพื้นฐาน.....138
10	ระบบการออกอาวุธ.....139
11	ระบบกลมมวย.....141
12	ชื่อท่ามวยไทยที่เกี่ยวกับการใช้อาวุธและการเปรียบเทียบท่ามวยไทยกับอาวุธชนิดต่างๆ....143
13	ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์.....143
14	ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต.....145
15	ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ.....146
16	ชื่อท่ามวยไทยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์.....147
17	มิติแห่งความแตกต่างเรื่องท่าเดียวมวยไทยที่ใช้.....163
18	มิติแห่งความแตกต่างเรื่องการพลิกแพลง166
19	มิติแห่งความแตกต่างเรื่องชนิดของกลวิธี.....169
20	มิติแห่งความแตกต่างเรื่องการรุกและการรับ.....172
21	มิติแห่งความแตกต่างเรื่องจุดปะทะ175

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 หมัด.....	29
2 สอก.....	29
3 เข้า.....	30
4 เตะ.....	30
5 ถีบ.....	31
6 แผนภูมิต้นไม้แสดงคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย.....	32
7 ท่าหมัดตรง.....	37
8 ท่าหมัดค้ำ.....	38
9 ท่าหมัดเหวี่ยงหลัง.....	38
10 ท่าหมัดเสย.....	39
11 ท่าหมัดเขียบ.....	39
12 ท่าหมัดค้ำ.....	40
13 ท่าสอกตี.....	40
14 ท่าสอกตัด.....	41
15 ท่าสอกงัด.....	41
16 ท่าสอกสับ.....	42
17 ท่าสอกกลับ.....	42
18 ท่าสอกกระทู้้ง.....	43
19 ท่าเข้าตรง.....	43
20 ท่าเข้าตัด.....	44
21 ท่าเข้าเฉียง.....	44
22 ท่าเข้าโค้ง.....	45
23 ท่าเข้าลอย.....	45
24 ท่าเข้ายัด.....	46
25 ท่าเข้าตั้ง.....	46
26 ท่าเตะตัด.....	47
27 ท่าเตะตรง.....	47
28 ท่าเตะเฉียง.....	48
29 ท่าเตะฟาด.....	48
30 ท่าเตะคิด.....	49

ภาพที่	หน้า
31	ท่าตะเหวียงหลัง.....49
32	ท่าตีบสูง.....50
33	ท่าตีบจิก.....50
34	ท่าตีบตรง.....51
35	ท่าตีบข้าง.....51
36	ท่าตีบหลัง.....52
37	ชื่อท่าเด็ยวมวยไทยประเภท [+ หมัด]58
38	ชื่อท่าเด็ยวมวยไทยประเภท [+ ศอก]59
39	ชื่อท่าเด็ยวมวยไทยประเภท [+ เข่า]59
40	ชื่อท่าเด็ยวมวยไทยประเภท [+ เท้า].....60
41	ท่าหักคอไอยรา.....74
42	ท่าขุนยักษ์จับลิง.....75
43	ท่ากระเซ้ฟ้าคหาง.....75
44	ท่าตลบขึ้น.....76
45	ท่าอิกากีกรัง.....76
46	ท่าตลบลง.....77
47	ท่าหนุมานแหวกฟอง.....77
48	ท่านกคุ้มเข้รัง.....78
49	ท่าหนุมานทะยาน.....78
50	ท่าหักคอเราววัน.....79
51	ท่าตะเพียนแผ่ตอ.....79
52	ท่ายันเราววัน.....80
53	ท่าพระรามตีทัพ.....80
54	ท่าพระรามสะกดทัพ.....81
55	ท่าบั้นเคียรทศกัณฑ์.....81
56	ท่าขว้างจักรนารายณ์.....82
57	ท่าพระรามเหยียบลงกา.....83
58	ท่ารามสูรขว้างขวาน.....83
59	ท่าหนุมานข้ามลงกา.....84
60	ท่านารายณ์ข้ามสมุทร.....84
61	ท่าหนุมานเหยียบลงกา.....85

ภาพที่	หน้า
62	ทำดวงเหลียวหลัง.....85
63	ทำปลาหมอบอกเหงือก.....86
64	ทำบรรพตถล่ม.....86
65	ทำเถรกวาดลาน.....87
66	ทำสลับฟันปลา.....87
67	ทำปีกษาแหวกรัง.....88
68	ทำชาวซัดหอก.....89
69	ทำอิเหนาแทงกริช.....89
70	ทำขอเขาพระสุเมรุ.....90
71	ทำตาเถรคำฟัก.....90
72	ทำมอญยันหลัก.....91
73	ทำขุนศึกตีทวน.....91
74	ทำคืบขวลา.....92
75	ทำหนูไต่ราว.....92
76	ทำเอราวัณเสยงา.....93
77	ทำหนุมาณถวายนว.....94
78	ทำหงส์ปีกหัก.....94
79	ทำสักพวงมาลัย.....95
80	ทำผ่านลูกบวบ.....96
81	ทำปิดปกชกด้วยสอก.....96
82	ทำสวนทวน.....97
83	ทำคลื่นกระทบฝั่ง.....97
84	ทำบาทาลูบพิศตร์.....98
85	ทำขุนยักษ์พานาง.....98
86	ทำพระรามจองถนน.....99
87	ทำนารายณ์บันเดียร.....100
88	ทำลูกคางจับหมัด.....100
89	ทำรักแร้หักแขน.....101
90	ทำสอกท้ายทอย.....101
91	ทำนารายณ์ขว้างจักร.....102
92	ทำดมขุนทวน.....102

ภาพที่	หน้า
93	ทำหนุมานหักค่าน.....103
94	ทำมัดคืดกะโหลก.....103
95	ทำทัตมาลา.....104
96	ทำสับหัวมัจฉา.....104
97	ทำปีกลูกทอย.....105
98	ทำนาคาบิดหาง.....105
99	ทำหักวงไอยรา.....106
100	ทำวิรุพหกกลับ.....106
101	ทำไกรสรข้ามห้วย.....107
102	ทำหิรัญม้วนแผ่นดิน.....108
103	ทำนาคมุดบาดาล.....108
104	ทำทะเลเคี้ยวเสา.....109
105	ทำฤทัยหิน.....109
106	ทำพระรามเดินดง.....110
107	ทำนางมณโฑนั่งแท่น.....110
108	ทำรัศวงเฮอร์วณ.....111
109	ทำชั้นรุกขมูล.....111
110	ทำโค่นรุกขมูล.....112
111	ทำนางมณโฑนั่งดัก.....112
112	ทำหักหลักเพชร.....113
113	ทำหนุมานฟาดกุมภันท์.....113
114	ทำลิงพริ้ว.....114
115	ทำฉนวนทอดแห.....114
116	ทำทวนขุนศึก.....115
117	ทำกวาดมาร.....115
118	ทำหนุมานแบกแข็ง.....116
119	ทำสุครีพถอนต้นรัง.....117
120	ทำฤทัยมุดสระ.....117
121	ทำพลิกแผ่นดิน.....118
122	ทำกัณฑ์ต้องลม.....118
123	ทำเบนสุเมรุ.....119

ภาพที่		หน้า
124	ท่าพระรามน้ำวศร.....	119
125	ท่าพระรามหักศร.....	120
126	ท่าพระรามฟาดศร.....	120
127	ท่าพระรามยันศร.....	121